Kolesnyk O.S., doctor of Philology, Full Professor
Borys Hrinchenko University of Kyiv

THE WAR CONCEPT WITHIN LINGUO-SEMIOTICS AND LINGUO-CULTURAL STUDIES

The article tackles the peculiarities of the WAR concept's verbal representations in European linguo-cultural framework. Etymological premises of the concept's designations have been considered. The article highlights basic conceptual models responsible for integrating the said phenomenon into corresponding world-views. Lingual units are analyzed in regard to the key points of epistemological relativity and myth-oriented semiosis theories.

Key words: *war, system, concept, scenario, mythic space*

УДК 821.161.2’09 Г. Кочур

Коломієць Л.В., д. філол. н., проф.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ТАРАС ШЕВЧЕНКО В ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ ДИСКУРСАХ ГРИГОРІЯ КОЧУРА

У статті висвітлюються різні аспекти шевченківської тематики, яких торкається Григорій Кочур у своїх статтях, замітках, рецензіях та інтерв’ю, зокрема, питання ролі Шевченкової поезії у становленні творчої особистості Кочура-перекладача, впливу шевченківського вірша на подальшу оригінальну та перекладну українську поезію, проблеми збереження форми і змісту в перекладах творів Шевченка мовами світу, проведення паралелей між творчим портретом Шевченка і творчими портретами Міцкевича, Пушкіна, Бернса, Містраля та інших поетів світової слави, обґрунтування світового значення творчої спадщини Тараса Шевченка.

Ключові слова*: шевченківський вірш, перекладацькі тактики, змістова точність, версифікаційна майстерність, міжлітературні паралелі.*

Тарас Шевченко рано і невимушено увійшов у долю Григорія Кочура з його природного культурного оточення – від сусіди-пасічника діда Гната. Ставши через багато років авторитетним перекладачем-поліглотом, Г. Кочур принагідно в кількох публікаціях охоче розповідає про своє перше знайомство з Шевченком. У статті "Шевченко в моєму житті" він згадує: "Жив я в селі, наша родина була не надто письменна, книжка до нас потрапляла хіба що зрідка. <…> Аж от виявилося, що наш сусід, пасічник дід Гнат має книгу, що зветься "Кобзарь" (тоді ще це слово писалося з м'яким знаком), і автор цієї книги – Тарас Шевченко. Я попросив її. Це було звичайне на ті часи видання за редакцією В. Доманицького, 1908 року (між іншим, це і рік мого народження). Передмову свою починає так: "Тарас Шевченко був роду простого, мужицького…". Ця книга і стала ніби моєю супутницею: я тримав її певний час, потім повертав дідові Гнатові, а витримавши належну паузу, випрошував знову. Не думаю, щоб у всіх прочитаних тоді книжках, і в "Кобзарі" також, я розумів усе, а що розумів, то слушно. Деякі вірші дуже припали до вподоби, я перечитував їх багато разів, знав напам'ять. Це відбулося ще в дошкільні роки" [1, 269-270].

І хто знає – додамо від себе, – якби не раннє знайомство з "Кобзарем", то і Григорій Кочур міг би не відбутися як незламний український поет-перекладач. Тут принагідно варто згадати про вплив перекладів з Шевченка російською мовою на перше бажання учня Менської семирічної школи Григорія Кочура самому взятися за переклади [див.: 2, 195] (школа, звісно, тоді була російськомовна, тож у підручниках Шевченко і не згадувався, хоч після лютневих подій 1917 року почали з'являтися й українські читанки та граматики з надрукованими в них уривками з "Кобзаря").

У тій-таки статті "Шевченко в моєму житті" автор поведе мову далі:

"По закінченні школи, коли я готувався до вступу в інститут, то мав уже змогу купувати книжки. Серед перших придбаних мною були й твори Шевченка, – вже не тільки поезії, а й повісті та щоденник. Отже, коли я зібрався поступати до Київського інституту народної освіти (так тоді було переіменовано

університет), я був власником якоїсь примітивної ще шевченкіани. Зокрема, зацікавився ілюстраціями "Кобзаря".

В інституті мені пощастило слухати курс лекцій з української літератури Миколи Зерова, що був не тільки глибоким дослідником і блискучим лектором, а й майстерним декламатором. Тож виконання віршів "Мені однаково…" та "Понад полем іде…" не те, що лишилося в пам'яті, а ніби назавжди ввійшло в мій слух" [1, 270].

Дбайливо зберігаючи в пам'яті Зеровський голос, неперевершену Зеровську манеру читання лекцій і декламування поетичних текстів, Г. Кочур недвозначно задекларовує свою зрілу рішучість залишатись осторонь офіційної шевченкознавчої риторики з її патетичним славослів'ям, обґрунтовуючи таку позицію пріоритетом для себе ролі інтимного читача над роллю публічного інтерпретатора, адже, за висловом самого Кочура, йому на довгій життєвій ниві "довелося натрапляти на різні способи інтерпретації Шевченкової поезії", але хотілося б усякі концепції та інтерпретації покласти до шухлядки і "просто залишитись наодинці з "Кобзарем", розгорнути книжку і навмання, не вибираючи, на чому око зупиниться, – почати десь із середини сторінки, з половини рядка, відразу поринути в цю стихію. Отут тобі й естетична насолода, тут мимоволі почнеш пишатися скарбом, що його нам дарувала доля" [1, 270].

Тарас Шевченко для вдячного читача Григорія Кочура – це і дарувальник естетичної насолоди, і взірець сміливої та цільної натури, і просто незрадливий приятель. Проте Кочур не завжди залишається в рамках читацького кола: у своїх різножанрових літературознавчих дискурсах він виступає і вдумливим аналітиком Шевченкових творів, і уважним бібліографом та прискіпливим критиком їх перекладів мовами світу.

Г. П. Кочур добре знав і аналізував переклади творів Шевченка російською, білоруською, польською, чеською, словацькою, французькою, німецькою, англійською та іншими мовами світу і присвячував цим перекладам окремі статті й рецензії. З-поміж таких досліджень: статті "Шевченко в польських перекладах" [3], "Шевченко французькою мовою" [4],

"З французької шевченкіани" [5], "Бібліографія французької шевченкіани" [6] та ін., присвячені аналізові закордонних праць про Т. Шевченка і перекладів його творів.

Зокрема, у стислому огляді під назвою "Шевченко в польських перекладах" Кочур – як уважний, педантичний критик із бездоганним знанням і чуттям Шевченкової поетики – не проминає увагою перекладацьких огріхів у відтворенні образних та ритмомелодійних деталей Шевченкових поетичних текстів, надає фахову оцінку різних перекладів, виготовлених у різні часи, наводить точні дані щодо кількості та характеру перекладеного з Шевченка на момент написання огляду. Окремі його афористично сформульовані влучні оцінки в цій статті заслуговують на введення до посібників з теорії та практики перекладу. Так, заокруглено-"олітературений", багатослівний переклад, який нівелює природність розмовних інтонацій Шевченкового вірша, Кочур іронічно визначає як жанр поетичної "балачки" [3, 224].

Гостро ставить Кочур проблему підходу до перекладання Шевченкових творів і в статті "Шевченко французькою мовою", аналізуючи збірку Шевченкових поезій, яка вийшла в серії "Поети сьогоднішнього дня" і складалася з 34-х творів, а також франкомовне видання повісті "Художник" та уривків зі "Щоденника" у перекладах відомого поета Ежена Гійєвіка, який готував переклади, користуючись підрядниками (прозу – у співпраці з Жакліною Лафон, вірші – за допомогою В. Пельца). Е. Гійєвік слідував французькій традиції перекладати вірші прозою, зосередившись на відданні тону та "руху", чи темпу, Шевченкових віршів (за його власними словами у передмові до збірки) [див.: 4, 245]. Кочур, акцентуючи на відмінних перекладацьких звичаях українських перекладачів від перекладацьких звичаїв французів і критикуючи окремі недоліки у праці Е. Гійєвіка, загалом вважає, що "поезії Шевченка перевіршовано сумлінно" і що "в межах обраного методу перекладач у більшості випадків досягає добрих результатів" [4, 245]. Глибшу проблему Кочур вбачає у тому, що нерідко переклади виконуються з російської мови, а це привносить до них багато огріхів фонетичного, а то й змістового

характеру, яких можна було б уникнути в разі, якщо перекладач "не задовольниться підрядником, а познайомиться з мовою поета", тоді можливе буде й "глибше, інтимніше проникнення в поетику Шевченка" [4, 247].

1956 року в Лондоні побачила світ праця відомого в діаспорі шевченкознавця Ю. Бойка "Тарас Шевченко і західноєвропейська література" [7], де подано тринадцять творів Т. Шевченка в англомовних перекладах, зокрема вперше оприлюднено переклади поезій "Пророк" та "Ісаія. Глава 35" у виконанні англійської літераторки Сандри Ґардінер. Цікавою особливістю цих перекладів є дотримання фонетичних принципів транскрипції українських власних імен, однак характеризуються вони і неповнотою відтворення образного змісту Шевченкових поезій. Та головне в контексті теми нашого дослідження, що Юрій Бойко доводить у своїй праці обізнаність Тараса Шевченка з творами Данте, Шекспіра, німецьких романтиків і вказує на те, що Шевченка звикли недооцінювати порівняно із західними поетами. Водночас Ю. Бойко застерігає, що проведення паралелей між творчістю Т. Шевченка і деяких західноєвропейських поетів має бути обґрунтованим, зокрема, найпоширеніше порівняння Шевченка з Бернсом, сформульоване популістами творчості українського поета, на думку Ю. Бойка, може бути лише частково виправдане. Також Юрій Бойко спростовує традиційне порівняння Шевченка з другорядним російським поетом Кольцовим і теж традиційне, проте завузьке, його порівняння з представником провансальського етнографічного провінціалізму, французьким поетом Містралем.

Теми "Містраль і Шевченко" торкається й Григорій Кочур. У статті "Містраль, його поема та її переклад" [8], присвяченій провансальській літературі, Г. Кочур оцінює значення творчості Тараса Шевченка й духовний приклад українського митця як такий, що мав би викликати у Фредеріка Містраля бажання вклонитися перед його генієм, і наводить на підтвердження свого переконання слова наркома освіти СРСР А. В. Луначарського, який не просто порівнює Шевченка з французьким поетом Містралем (як це робили М. Рильський та О. Дейч у своєму біографічному нарисі "Тарас Шевченко",

пишучи, що Шевченка "в Англії порівнювали з Бернсом, у Німеччині з Бюргером, у Франції з Беранже і Містралем"), а спростовує це порівняння і ставить Шевченка значно вище Містраля. Ось ця цитата зі статті А. В. Луначарського, наведена Г. П. Кочуром: "…Хоч який великий Містраль, хоч як солодко згадувати звуки та образи його пестливої "Мірейо", а не зрівнятися йому з поетом-мучеником, що показав душу народу не лише в спокої та самомилуванні, а також і в гнівному, скорботному її пориві, в її колективному риданні над своєю історичною долею…Містраль, якби він зустрівся з Шевченком у Вальгаллі великих поетів, міг би обнятися з ним по-братерському. Їхня місія була подібна, і благословення воскреслої народної мови на чолі кожного з них, але потім він повинен був би схилитися не лише перед мукою великого Тараса, але й перед розіллятою в його творах музикою, скорботною музикою, якої не могло досягнути особисте горе бідолашної малої Мірейо" [див.: 8, 915].

Звернімося до ще одного англомовного видання: оприлюдненої 1961 року в Торонто збірки поезій Т. Шевченка "Shevchenko T. Selections" ("Шевченко Т. Вибране") [9], яка відкривається коротким вступом Джона Віра (John Weir, 1906–1983) – відомого канадсько-українського письменника, журналіста, діяча української еміграції та робітничого руху – під назвою "Один з безсмертних" та його статтею на 16 сторінок, що містить невеличкий історичний екскурс, біографію Т. Шевченка, стислий огляд його поетичної та образотворчої спадщини, а затим слідують виготовлені Джоном Віром переклади – всього 19 зразків: "Думка" ("Тече вода в синє море…"), "Гамалія", "Сон" ("У всякого своя доля…"), "Не женися на багатій", "Не завидуй багатому…", "Кавказ", "Минають дні…", "Заповіт", "Мені тринадцятий минало…", "Огні горять…", "Мій Боже милий, знову лихо…", "Якби ви знали, паничі…", "Доля", "Я не нездужаю, нівроку…", "Ісаія. Глава 35", уривки з "Гайдамаків", пісня дівчини "Плавай, плавай, лебедонько" з поеми "Тополя", "Думи мої, думи мої, лихо мені з вами" (не повністю) та "Реве та стогне Дніпр широкий" (вступ до балади "Причинна").

Г. П. Кочур відгукнувся на це видання статтею "Добрі переклади англійською мовою", наголосивши: "…Значна частина збірки складається з дуже важливих творів, що посідають у спадщині нашого поета виняткове місце" [10, 233]. У першу чергу Г. Кочур відзначив велику змістову точність перекладів: "Досконале знання обох мов – і мови оригіналу, і мови, на яку він перекладає, – дає змогу перекладачеві відтворити кожен нюанс першотвору" [10, 233]. За висловом Г. Кочура, "Дж. Вір виявляє і чималу стилістичну винахідливість, та й версифікаційна майстерність у нього на високому рівні" [10, 233].

У своїх мистецьких інтерпретаціях Джон Вір загалом зумів передати і ритмомелодику, і тонально-настроєву палітру першотворів. Хоча щодо ритміки його перекладів, то, за спостереженням Григорія Кочура: "Найвпевненіше з цього боку почуває себе Дж. Вір, перекладаючи ті вірші Шевченка, що написані ямбом ("Доля", "Огні горять…"). Що ж до Шевченкового вірша, що його деякі дослідники вважали коломийковим, то Дж. Вір дуже рідко передає його точно (так перекладений уривок з "Тополі"), а в більшості випадків змінює: якщо в Шевченковому розмірі умовно можна встановити хореїчну основу, то в перекладі Дж. Віра вона заступлена основою ямбічною. <…> Так перекладено навіть і "Заповіт". Тут ми маємо справу з традиційним для англійської поезії розміром, і в цьому є велика спокуса – щоб Шевченко звучав для англомовного читача так, як народні англійські балади або деякі пісні Бернса" [10, 234].

Завжди залишаючись об’єктивним, поряд із похвальними словами Г. П. Кочур не обминав і критичних зауваг на адресу перекладів Дж. Віра, вказуючи, що, для прикладу, у вірші "Мені однаково…" "відчуття мови в Шевченка таке велике, естетичний такт настільки несхибний, мовний аскетизм тут так органічно поєднується з великим емоційним напруженням, що цей вірш, безумовно, належить до шедеврів світової лірики", тоді як "перекладач не зміг утриматись на тій непомітній грані, що відділяє простоту від прозаїзму" [10, 234].

Критично оцінюючи уподібнювальну перекладацьку тактику, яка полягає в тому, щоб зводити в перекладах звучання

Шевченкового вірша до його часткових і приблизних аналогів у національних літературах, як-от, скажімо, до деяких пісень Бернса чи окремих рядків Байрона, в чому криється "велика спокуса", Г. П. Кочур закликає, зокрема, перекладачів англійською до "точного відтворення ритміки Шевченка", до того, щоб "показати чужому читачеві справжнє ритмічне обличчя нашого поета, пересадити на англійський ґрунт оригінальну Шевченкову ритміку, – адже, незважаючи на певні відмінності, в наших системах віршування багато спільного" [10, 235]. І хоч Кочур залишає за перекладачем право експериментувати, вдаватися до різних способів перекладу, проте саме за цим другим шляхом, який теж є "не меншою (якщо не більшою) спокусою", він бачить майбутнє перекладів Шевченкових творів, висловивши побажання, "щоб у дальшій роботі Дж. Вір більше, ніж досі, приділяв увагу другому способу, точному відтворенню ритміки Шевченка" [10, 235].

На час виходу в світ англомовної збірки "Вибраної поезії" Тараса Шевченка в перекладах Джона Віра, на яку Григорій Кочур відреагував вищезгаданою рецензією, в англомовних шевченкознавчих дискурсах порівняння Шевченка з Бернсом уже склалося в певну стійку традицію, тому Кочурові аргументи на користь принципових розподібнень були своєчасними й актуальними.

Багатократно у своїх наукових розвідках, інтерв'ю та спогадах Г. П. Кочур розмірковує про місце Шевченка в українській літературі, нерідко спростовуючи спрощенницькі порівняння Шевченка як національного поета з видатними поетами інших національних літератур, такими як Роберт Бернс, Фредерік Містраль, Олександр Пушкін, Адам Міцкевич та ін. Разом з тим, наводить він і власне порівняння: найвизначніші польські поети епохи Романтизму Адам Міцкевич, Юліуш Словацький і Зигмунт Красінський, на думку Кочура, утрьох посіли в польській літературі те місце, яке в українській займає Шевченко.

Як бачимо з власного Кочурового порівняння Шевченка з Міцкевичем, Словацьким і Красінським, він не заперечував міжлітературних паралелей і сам їх проводив, але не загалом зіставляючи Шевченка з кимось із великих митців інших

народів, а за окремими параметрами, згідно з якими це доцільно було б робити, зокрема, вказував на споріднений характер ліризму у віршах Шевченка і Верлена.

Ще одним промовистим прикладом Кочурового шевченкознавчого паралелізму є неодноразові згадки про Шевченка в контексті Дантівської тематики. Так, у розлогій статті "Данте в украинской литературе" [11] Григорій Кочур висвітлює інтерпретацію поезії Данте у творах Тараса Шевченка, зокрема, у повісті "Варнак", вказує на те, що з іменем Данте у Шевченка ми зустрічаємось, напевне, частіше, ніж з іменем будь-якого іншого поета, за винятком хіба що Шекспіра. Водночас він звертає увагу на те, що поезія Данте була близька Шевченкові лише одним своїм боком: йому близький Данте не як співець Беатріче і райського блаженства, а як поет-вигнанець і викривач пекла з його стражданнями, адже й довколишня поетові дійсність, і його роздуми про трагічну долю рідного краю та народу наводили на думку, що реальні страждання, мабуть, страшніші за муки Дантового пекла [11, 815].

Г. П. Кочур у своїх публікаціях багаторазово вів мову про вплив Шевченкового вірша на подальшу оригінальну та перекладну українську поезію, навіть звертав увагу на те, що спорідненість певних ґраней його поетики з поетикою національних майстрів слова світової слави повпливала на преференції українських перекладачів з цих поетів. Так, у статті "Поезія Поля Верлена" [12] він відзначає: "До речі, М. Т. Рильський, тонко відчувши споріднений характер Верленового і Шевченкового ліризму, 1930 року перекладав вірш "Каспар Гаузер співає", як сам казав, "у шевченківському ключі", вдаючись до лексично-синтаксичної структури та інтонації Шевченка" [12, 980].

Детальніше спинившись на темі "Шевченко і Міцкевич, Шевченко і Пушкін", розглянемо її потрактування кількома провідними шевченкознавцями зарубіжжя, з якими Г. П. Кочур, гадаємо, міг би погодитись. Так, у своїй рецензії на збірку шевченкознавчих нарисів та власних перекладів проф. К. О. Меннінга (C. A. Manning) "Taras Shevchenko, The Poet of Ukraine: Selected poems" ("Тарас Шевченко. Поет України:

Вибрані поезії"), яка стала неоціненним внеском в англомовну шевченкіану [13], проф. К. Г. Андрусишин (C. H. Andrusyshen), з одного боку, традиційно порівнював Т. Шевченка з А. Міцкевичем і О. Пушкіним, а з іншого – слушно вказував на відмінності в соціальних умовах самореалізації кожного з цих митців та зазначав причини того, чому слава Т. Шевченка як одного з найбільших слов'янських поетів не поширилася за кордони України, на відміну від слави Міцкевича й Пушкіна, яка перейшла кордони батьківщини кожного з них ще за їхнього життя. Цими причинами послужило те, що, по-перше, на відміну від Міцкевича, Шевченко не міг поширювати особисто знання про справу свого народу між народами Західної Європи, а, по-друге, на відміну від Пушкіна, він не мав того впливового соціального статусу, який би в очах світу робив його становище престижним, і тим самим допомагав утвердити своє ім'я на латинських та англосаксонських літературних теренах [14, 206].

А польський шевченкознавець, професор Вроцлавського університету Мар'ян Якубець (Marjan Jakobiec) висловив і зовсім різко-критичну думку про традиційне порівняння Шевченка з Міцкевичем і Пушкіним, піднісши Шевченка на вищий щабель: "Шевченко був найбільшим народним поетом з усіх великих поетів світу. З цього погляду український поет був вищим за Міцкевича і Пушкіна… Поезія Шевченка була явищем єдиним і неповторним. Немає для неї відповідника у світовій літературі" [цит. за: 15]. ("…Shevchenko was the greatest people's poet of all the great poets of the world. In this respect the Ukrainian poet towered above Mickiewicz and Pushkin… Shevchenko's poetry was a singular and unique phenomenon. It has no equal in world literature" [див.: 16]).

На пильну увагу дослідників заслуговує і рецензія Г. П. Кочура на видану 1962 року в місті Нью-Йорк збірку статей "Тарас Шевченко – співець народної свободи" ("Taras Shevchenko, The Bard of People's Freedom: Collection of Essays"), обсягом 144 сторінки, що її підготував Шевченківський ювілейний комітет США. Збірка містила статті про суспільне значення творчості Т. Шевченка.

Свою рецензію під назвою "Новий збірник, присвячений Шевченкові" Г. П. Кочур відкриває словами зі статті О. І. Білецького "Світове значення творчості Шевченка", уміщеній і в рецензованому збірнику, а саме думкою про те, що світова слава письменника і світове значення його творчості – поняття нетотожні. Сам О. І. Білецький на доказ своїх слів навів приклад світового розголосу романів А. Дюма, велика популярність яких не визначає ще ні їх мистецької глибини та вартості, ні величі їх автора чи його впливу на розвиток світової літератури. "А тим часом, – розмірковує Г. П. Кочур, – багато справді великих творців, спадщина яких має незаперечну світову вагу, з тих або інших причин відомі менше, ніж на те заслуговує їхня творчість. Інколи причина тут полягає в тому, що мова такого письменника мало поширена і з неї перекладають рідко. У невигідному становищі звичайно перебувають поети – адже переклад поетичного твору, що зберігав би художні якості оригіналу, все-таки явище рідше, ніж досконалий переклад прози. Тому-то й трапляються випадки, коли ім’я поета відоміше, ніж його поезія" [17, 240]. Цим нагадуванням Кочур підкреслив, що хоч Шевченкова творчість уже стала невід’ємною часткою світової літератури, одначе світова слава Т. Шевченка та ознайомлення з його творчістю в різних країнах світу "ще досі не стоять на рівні того значення, яке має ця творчість" [17, 240].

На переконання Г. П. Кочура, особливу роль в обґрунтуванні тези про визнання творчості Шевченка в різних країнах світу відіграють окремі монографічні дослідження. Так, у рецензії на масштабну працю Михайла Мольнара "Тарас Шевченко у чехів та словаків", опубліковану Словацьким педагогічним видавництвом у Пряшеві 1961 року, він стверджує: "Зайва справа доводити, яку велику вагу для шевченкознавства має дослідження того розголосу, що його дістала творчість Шевченка в кожній країні світу. Коли ми говоримо не лише про світове значення Шевченкової поезії, але й про її світову славу, то обґрунтувати таке твердження можна насамперед монографіями, присвяченими всебічному розглядові питання

про вплив Шевченкової спадщини та її місце в літературах поодиноких країн" [18, 236].

За Г. П. Кочуром, Шевченко репрезентує українську літературу у світі. Його творчість, яку хоч і не пошановано належною їй світовою славою, безперечно, має світове значення і є унікальним, не порівнюваним у цілому ні з жодним конкретним автором, національним надбанням людського духу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Кочур, Григорій.* Шевченко в моєму житті // Григорій Кочур. Література та переклад: Дослідження. Рецензії. Літературні портрети. Інтерв'ю / Упоряд. А. Кочур, М. Кочур; передм. І. Дзюби, Р. Зорівчак. – К.: Смолоскип, 2008. – Т. 1. – С. 269-270; ***2.*** *Кочур, Григорій.* З творчої майстерні перекладача (Відповіді на запитання з анкети редколегії збірника "Теорія і практика перекладу" для перекладачів) // Григорій Кочур. Література та переклад: Дослідження. Рецензії. Літературні портрети. Інтерв'ю / Упоряд. А. Кочур, М. Кочур; передм. І. Дзюби, Р. Зорівчак. – К.: Смолоскип, 2008. – Т. 1. – С. 193-207; ***3.*** *Кочур, Григорій.* Шевченко в польських перекладах // Григорій Кочур. Література та переклад: Дослідження. Рецензії. Літературні портрети. Інтерв'ю / Упоряд. А. Кочур, М. Кочур; передм. І. Дзюби, Р. Зорівчак. – К.: Смолоскип, 2008. – Т. 1. – С. 220-231; ***4.*** *Кочур, Григорій.* Шевченко французькою мовою // Григорій Кочур. Література та переклад: Дослідження. Рецензії. Літературні портрети. Інтерв'ю / Упоряд. А. Кочур, М. Кочур; передм. І. Дзюби, Р. Зорівчак. – К.: Смолоскип, 2008. – Т. 1. – С. 243-247; ***5.*** *Кочур, Григорій.* З французької шевченкіани // Григорій Кочур. Література та переклад: Дослідження. Рецензії. Літературні портрети. Інтерв'ю / Упоряд. А. Кочур, М. Кочур; передм. І. Дзюби, Р. Зорівчак. – К.: Смолоскип, 2008. – Т. 1. – С. 248-249; ***6.*** *Кочур, Григорій.* Бібліографія французької шевченкіани // Григорій Кочур. Література та переклад: Дослідження. Рецензії. Літературні портрети. Інтерв'ю / Упоряд. А. Кочур, М. Кочур; передм. І. Дзюби, Р. Зорівчак. – К.: Смолоскип, 2008. – Т. 1. – С. 250-251; ***7.*** *Bojko, Jurij.* Taras Shevchenko and West European Literature. Translated from the Ukrainian by Victor Swoboda / Jurij Bojko. – London: Association of Ukrainians in Great Britain, 1956; ***8.*** *Кочур, Григорій*. Містраль, його поема та її переклад // Григорій Кочур. Література та переклад: Дослідження. Рецензії. Літературні портрети. Інтерв'ю / Упоряд. А. Кочур, М. Кочур; передм. І. Дзюби, Р. Зорівчак. – К.: Смолоскип, 2008. – Т. 2. – С. 914-919; ***9.*** *Shevchenko T.* Selections /

Transl. by J. Weir / T. Shevchenko. – Toronto, 1961; ***10.*** *Кочур, Григорій*. Добрі переклади англійською мовою // Григорій Кочур. Література та переклад: Дослідження. Рецензії. Літературні портрети. Інтерв'ю / Упоряд. А. Кочур, М. Кочур; передм. І. Дзюби, Р. Зорівчак. – К.: Смолоскип, 2008. – Т. 1. – С. 232-235; ***11.*** *Кочур, Григорій*. Данте в украинской литературе // Григорій Кочур. Література та переклад: Дослідження. Рецензії. Літературні портрети. Інтерв'ю / Упоряд. А. Кочур, М. Кочур; передм. І. Дзюби, Р. Зорівчак. – К.: Смолоскип, 2008. – Т. 2. – С. 813-832; ***12.*** *Кочур, Григорій*. Поезія Поля Верлена // Григорій Кочур. Література та переклад: Дослідження. Рецензії. Літературні портрети. Інтерв'ю / Упоряд. А. Кочур, М. Кочур; передм. І. Дзюби, Р. Зорівчак. – К.: Смолоскип, 2008. – Т. 2. – С. 974-982; ***13.*** *Shevchenko, Taras*. The Poet of Ukraine. Selected Poems. Translated with an Introduction by Clarence A. Manning / Taras Shevchenko. – Jersey City, N.J., 1945; ***14.*** *Andrusyshen C. H.* [Clarence A. Manning, *Taras Shevchenko, the Poet of Ukraine: Selected Poems.* 217 pp. Jersey City, N.J.: Ukrainian National Association, 1945] / C. H. Andrusyshen // American Slavic and East European Review. – Vol. 5, No. 1/2 (May, 1946). – P. 206-210; ***15.*** *Чуб, Дмитро*. Живий Шевченко: Біографічні та літературознавчі оповіді. – К., 1994; ***16.*** *Chub, Dmytro*. Shevchenko, the Man: The Intimate Life of a Poet / Translated by Yuri Tkach / Dmytro Chub. – Published by Bayda Books, Doncaster (Australia) & Toronto (Canada), 1985 (1st edition); ***17.*** *Кочур, Григорій*. Новий збірник, присвячений Шевченкові // Григорій Кочур. Література та переклад: Дослідження. Рецензії. Літературні портрети. Інтерв'ю / Упоряд. А. Кочур, М. Кочур; передм. І. Дзюби, Р. Зорівчак. – К.: Смолоскип, 2008. – Т. 1. – С. 240-242; ***18.*** *Кочур, Григорій*. Видано в Пряшеві // Григорій Кочур. Література та переклад: Дослідження. Рецензії. Літературні портрети. Інтерв'ю / Упоряд. А. Кочур, М. Кочур; передм. І. Дзюби, Р. Зорівчак. – К.: Смолоскип, 2008. – Т. 1. – С. 236-239.

Коломиец Л.В., д. филол. н., проф.,
КНУ имени Тараса Шевченко, Киев

ТАРАС ШЕВЧЕНКО В ЛИТЕРАТУРОВЕДЧЕСКИХ ДИСКУРСАХ ГРИГОРИЯ КОЧУРА

В статье освещаются различные аспекты шевченковской тематики, которых касается Григорий Кочур в своих статьях, заметках, рецензиях и интервью, в частности, вопросы роли поэзии Шевченко в становлении творческой личности Кочура-переводчика, влияния шевченковского стиха на последующую оригинальную и переводную украинскую поэзию, проблемы сохранения формы и

содержания в переводах произведений Шевченко на языки мира, проведения параллелей между творческим портретом Шевченко и творческими портретами Мицкевича, Пушкина, Бёрнса, Мистраля и других поэтов мировой славы, обоснования мирового значения творческого наследия Тараса Шевченко.

***Ключевые слова**: шевченковский стих, переводческие тактики, содержательная точность, версификационное мастерство, межлитературные параллели.*

Kolomiyets L.V., Doctor of Philology, Prof.,
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

TARAS SHEVCHENKO IN LITERARY-RESEARCH DISCOURSES OF HRYHORIY KOCHUR

The article investigates into various aspects of Shevchenko topics which have been referred to by Hryhoriy Kochur in his numerous scholarly articles, notes, reviews and interviews. Among them, in particular, are such topics as the role of Shevchenko's poetry in Kochur's becoming a creative personality and a poet-translator, the influence of Shevchenko's verses on further development of Ukrainian original and translated poetry, problems of preserving the formal verse structure, intonation patterns and semantics of Shevchenko's poetry in its translations into different languages of the world, as well as the issues of drawing a parallel between the living image and creative work of Taras Shevchenko and the living image and creative work of Adam Mickiewicz, Alexander Pushkin, Robert Burns, Frederic Mistral and other great poets of world fame and substantiating the global significance of Taras Shevchenko's artistic heritage.

***Key words:** Shevchenkian verse, translational tactics, semantic accuracy, versification techniques, cross-literary parallels.*

УДК 811.161.2:808.2

Критська В. І., к.ф.н., ст. наук. співр.,
Інститут української мови НАНУ

КРИТЕРІЇ УНОРМУВАННЯ ТА КОДИФІКАЦІЇ ІННОВАЦІЙ (ПРАВОПИС СКЛАДНИХ ІМЕННИКІВ)

Проаналізовано проблеми правопису нових складних слів. Показано некоректність та неповноту формулювань чинних